

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

Številka: 103-19/2017 (02100)

Datum: 8.6.2017

Sektor za izvajanje zavarovanja
Kardodvorska ulica 15, 1000 Ljubljana • telefon: 01 47 45 100, fax: 01 232 12 65
e-naslov: informacije@zpiz.si, www.zpiz.si

Republika Slovenija

Državni svet

Šubičeva 4

1000 Ljubljana

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE	
Prejeto:	12-06-2017
Šifra:	172-01/17-41
Povezava:	
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratica:	

ZADEVA: Vprašanja državnega svetnika Tomaža Horvata, mag. prava, glede domnevnih kršitev pravic zavarovancev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v zvezi z odmero pokojnine

ZVEZA: Sklep št. 172-01/17-4/ Državnega sveta z dne 17.5.2017

Spoštovani,

Na 51. seji Državnega sveta Republike Slovenije dne 17.5.2017 je bil sprejet sklep, da se podpira vprašanja državnega svetnika Tomaža Hrovata, mag. prava in se Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije predlaga, da prouči postavljena vprašanja in nanje odgovori.

V zvezi s postavljenimi vprašanji pojasnjujemo sledeče:

- Po kakšnih postopkih (na podlagi enotnih internih navodil ali vsaka organizacijska enota po svoji presoji?) so območne enote in izpostave Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju, ZPIZ) v skladu z odločbo Ustavnega sodišča RS št. U-I-239/14-10, Up-1169/12-24 z dne 26. 3. 2015, odločale o vlogah za revizijo podatkov o plačah za obdobje, v katerem so bile vplačane delnice za notranji odkup pri delodajalcu?*

Februarja 1996 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-B), s katerim se je uveljavila sprememba besedila četrte alineje 46. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 12/92, 56/92 – odl. US, 43/93 – odl. US, 67/93 – odl. US, 5/94, 7/96, 29/97 – odl. US, 54/98). V skladu s spremembo ZPIZ-B je novo besedilo četrte alineje 46. člena med drugim določalo, da se v pokojninsko osnovo ne všteva del plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, s katerim so bile vplačane delnice za notranji odkup.

Ustavno sodišče RS je s sklepom št. Up-1169/12-18 U-I-239/14-4 z dne 4.12.2014 začelo postopek za oceno ustavnosti ZPIZ-1 glede upoštevanja dela plač, s katerim so bile vplačane delnice za notranji odkup, ki je bil zaključen dne 26.3.2015 z izdajo odločbe št. U-I-239/14-10, Up-1169/12-24 (Uradni list RS, št. 30/15).

Lastninsko preoblikovanje podjetij se je v prvi polovici devetdesetih let izvedlo na podlagi Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij (Uradni list RS, št. 55/92, 7/93, 31/93 in 1/96 – v nadaljevanju ZLPP), ki je kot temeljni predpis določal več možnih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij. Kot že navedeno je ZLPP v 18. členu sicer določal več načinov privatizacije, delavcem podjetij, ki so se preoblikovala na njegovi podlagi, pa je dal možnost pridobiti delnice teh podjetij na dva načina: z interno razdelitvijo kot obvezno obliko privatizacije, če so delavci v zakonskem roku izjavili, da to pravico uveljavljajo, in z **notranjim odkupom delnic kot neobvezno obliko privatizacije**, za katero je bila odločitev prepuščena podjetju, ki se je privatiziralo. **Z notranjim odkupom delnic, ki sta ga kot obliko privatizacije podjetij zajeli odločbi ustavnega sodišča U-I-239/14-10, Up-1169/12-24 se torej niso lastnila vsa podjetja, ampak zgolj manjši delež podjetij, ki so se za to odločila.** Pri lastninskem preoblikovanju podjetij z notranjim odkupom delnic so torej sodelovali tudi zaposleni, ki so za vplačilo delnic uporabili tudi del plač od katerega so bili plačani tudi prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

V skladu s 37. členom ZLPP je strokovne in tehnične posle v procesih lastninskega preoblikovanja podjetij ter izvajanje javnih pooblastil v skladu z zakonom opravljala Agencija Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo. Agencija je delovala kot javni zavod v okviru Vlade republike Slovenije oziroma Ministrstva za ekonomske odnose in razvoj.

Za namen lastninskega preoblikovanja podjetij pa je bila oblikovana tudi t.i. centralna evidenca o preoblikovanju podjetij. V vseh primerih lastninskega preoblikovanja, razen pri prodaji vseh sredstev podjetja, je podjetje z družbenim kapitalom po ZLPP ugotovilo vrednost družbenega kapitala in glede na ugotovljeni družbeni kapital iz otvoritvene bilance določilo število delnic oziroma deležev, ki jih je izdalo in njihovo nominalno vrednost. V skladu z določbo 3. člena Uredbe o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij (Uradni list RS, št. 13/93, 45/93, 55/93, 6/94, 43/94, 68/94, 37/95 – odl. US, 24/96 – odl. US in 47/97 – ZPre) po odobritvi programa s strani Agencije Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo je podjetje poslalo evidenčno listino o delnicah podjetja na centralno evidenco o preoblikovanju podjetij po zakonu. Evidenčna listina o delnicah podjetja vsebuje: število delnic, nominalno vrednost delnic in značilnosti delnic (navadne, prednostne). Po določbi 4. člena Uredbe o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetje med lastninskim preoblikovanjem obvešča centralno evidenco, ki v svoji evidenci preknjiži delnice podjetja na sklade, ki jim po odobrenem programu preoblikovanja pripadajo oziroma na tistega, ki je delnice v skladu s programom preoblikovanja kupil. Pri interni razdelitvi in notranjem odkupu centralna evidenca vodi skupno evidenco upravičencev kot celote. Organ upravljanja podjetja za prenos delnic skladom izda začasnice na eni ali več listinah. Postopek lastninskega preoblikovanja podjetij je bil zaključen, ko na evidenčni listini v centralnem depozitu ni bilo več evidentiranih delnic. Podjetje je vložilo pri Agenciji Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo zahtevo za izdajo soglasja s predpisano dokumentacijo, delnice je pa lahko izdalo takoj po vpisu v sodni register, lahko pa jih vodi v dematerializirani obliki.

V že navedeni odločbi Ustavnega sodišča RS št. U-I-239/14-10, Up-1169/12-24 (Uradni list RS, št. 30/15) z dne 26. 3. 2015 je bilo v tretji točki izreka odločeno, da lahko zavarovanci oziroma uživalci pokojnine o podatkih katerih revizija ni bila opravljena, v roku, določenem v 2. točki izreka odločbe (60 dni po objavi odločbe v Uradnem listu RS – rok se je tako iztekel 29.06.2015), zahtevajo revizijo podatkov o plačah in pokojninskih osnovah za obdobje, v katerem so bile vplačane delnice za notranji odkup, ter ponovno odmero pokojnine na podlagi ugotovitev revizije.

Na podlagi navedene točke je bilo vloženih 33.977 zahtev za revizijo in ponovno odmero pokojnine, pri čemer je bilo okvirno 98% vlog vloženih v roku, ki ga je postavilo Ustavno sodišče, ostale vloge pa so bile vložene po predpisanem roku do zaključka leta 2016.

Z namenom, da se tako veliko število zahtev reši čim bolj hitro in racionalno je, glede na vse zgoraj navedeno, Zavod vzpostavil kontakte z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT) kot naslednikom Ministrstva za ekonomske odnose in razvoj oziroma Centralne evidence o postopku lastninjenja podjetij. Revizija podatkov o plačah in pokojninskih osnovah za obdobje, v katerem so bile vplačane delnice za notranji odkup se je torej za posameznega zavarovanca oziroma vlagatelja zahteve opravila na podlagi podatkov centralne evidence o preoblikovanju podjetij, saj bi pridobivanje navedenih podatkov s strani podjetij terjalo veliko časa, pri tem pa ni nujno, da bi se lahko revizija podatkov o plačah na podlagi podatkov posameznega podjetja sploh opravila. Pri lastninskem preoblikovanju podjetij na podlagi notranjega odkupa gre namreč za časovno oddaljena obdobja (1990 do 1993) za katera se zahteva revizija podatkov, veliko število podjetij, ki so se v tem času lastninsko preoblikovala na podlagi notranjega odkupa ne obstaja več, posledično pa je tako dokumentacija, ki bi jo Zavod potreboval za opravljanje revizije podatkov, izgubljena ali uničena oziroma je ni moč najti niti se ne ve v katerem arhivu je dokumentacija shranjena. Zaradi navedenega in zaradi enakovrednega in enakopravnega obravnavanja vseh zavarovancev oziroma upokojencev, ki so vložili zahtevo za revizijo in ponovno odmero pokojnine, se je zavod odločil, da podatke pridobi iz centrale evidence preoblikovanja podjetij in tako podatke dopolni oziroma popravi za kar ima podlago v določbi 56. člena Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 111/2013 in 97/2014, v nadaljevanju ZMEPIZ-1).

Zavod je končen nabor podatkov iz Centralne evidence o preoblikovanju podjetij od Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju MGRT) prevzel konec januarja 2016. MGRT je kot pravni naslednik Ministrstva za ekonomske odnose in razvoj nasledilo zbirko podatkov o lastninskem preoblikovanju podjetij, ki jo je v skladu z ZLPP, Uredbo o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij (Uradni list Republike Slovenije 13/93, 45/93, 55/93, 6/94, 43/94, 68/94, 37/95, 24/96 in 47/97) in Uredbo o izdajanju in upoštevanju potrdil na podlagi neizplačanega dela neto osnovnih plač (Uradni list RS, št. 59/93) vzpostavilo Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj. MGRT zagotavlja, da so v skladu s Sporazumom o postopku zagotovitve podatkov iz evidence lastninskega preoblikovanja podjetij Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz Centralne evidence o lastninjenju podjetij predani vsi podatki, ki so potrebni za izvršitev odločbe Ustavnega sodišča RS, ki se nanaša na vštavanje dela plače,

Kot izhaja iz tabele je prevladujoč razlog za zavrnitev zahteve za ponovno odmero pokojnine dejstvo, da se oseba – zavarovanec ne nahaja v Centralni evidenci lastninskega preoblikovanja, kar pomeni, da pri lastninskem preoblikovanju podjetja ni sodeloval na način, ki bi omogočal vštetje dela plače, namenjenega notranjemu odkupu podjetja, v pokojninsko osnovo.

3. *Kako je mogoče, da je posamezna območna enota zavrnila v prejšnji točki omenjeno zahtevo za ponovno odmero pokojnine brez izvedene revizije podatkov o plačah, če k temu direktno napotuje zgoraj omenjena odločba Ustavnega sodišča?*

Kot izhaja iz prejšnjih dveh odgovorov je revizija podatkov bila opravljena in sicer na način, da se je revizijske zapisnike kreiralo na podlagi uradnih evidenc o lastninskem preoblikovanju. Odločba Ustavnega sodišča je bila v celoti izvršena. Nobena vloga zavarovancev oziroma upokojencev za revizijo in ponovno odmero pokojnine ni bila rešena brez natančnega vpogleda v centralno evidenco preoblikovanja podjetij s pomočjo katere se je ugotavljalo ali se zavarovanec oziroma upokojenec sploh nahaja v evidenci lastninskega preoblikovanja podjetij kot oseba, ki je sodelovala pri notranjem odkupu podjetja in če se, s kakšnimi zneski dela plač je sodelovala pri notranjem odkupu.

4. *Ali in če da, na kakšen način je centralna enota ZPIZ preverjala pravilnost izvedenih postopkov obravnave zahtev za ponovno odmero pokojnine v zvezi z vplačanimi delnicami za notranji odkup v okviru posameznih območnih enot, zlasti v zvezi z zavrženimi zahtevami?*

Centrala na sedežu v Ljubljani ni imela razlogov za posebno preverjanje individualnih postopkov v zvezi z reševanjem zahtev za revizijo podatkov o plačah, namenjenih za notranji odkup in ponovno odmero pokojnine, saj so se zahteve reševale na podlagi podatkov iz revizijskega zapisnika, ki je bil na centrali na sedežu kreiran za vsakega zavarovanca oziroma uživalca pokojnine posebej (opisano v točki 1). Centrala na sedežu je ves čas koordinirala izvajanje postopkov v smeri enotnega izvrševanja odločbe Ustavnega sodišča RS.

5. *Koliko je bilo prejetih pritožb na odločitev posamezne območne enote v zvezi z zahtevami za ponovno odmero pokojnine in koliko od teh je bilo na drugi stopnji rešenih v korist upravičencev?*

Zavod je prejel in rešil skupaj 1157 pritožb, ki so jih zavarovanci vložili zoper odločbo ali sklep o zavrženju zahteve, od tega je bilo 76 pritožb kot prepozno vloženi zavrženi. V korist upravičencev je bilo rešenih 17 pritožb.

6. *Ali so bile v fazi reševanja pritožbenih zahtevkov na drugi stopnji zaznane kakšne nepravilnosti glede neizvedenih revizij podatkov o plačah na prvi stopnji odločanja in če da, ali so bile omenjene nepravilnosti (že) ustrezno odpravljene?*

Kot že navedeno pod tč. 1 je bila revizija podatkov o plačah, namenjenih za notranji odkup, opravljena za vse zavarovance, ki so zanjo vložili zahtevo, zato do tovrstnih nepravilnosti ni moglo priti.

7. *Na kakšen način ZPIZ zagotavlja pravilno enakopravno obravnavo vseh zavarovancev v primeru odločanja o posameznih pravicah v povezavi z določbami 183. člena ZPIZ-2 (na primer v povezavi z upoštevanjem izplačila za delo prek polnega delovnega časa v osnovo za odmero pokojnine)?*

V primeru vložene zahteve za razveljavitev ali spremembo dokončne odločbe na podlagi 183. člena ZPIZ-2, mora strokovni delavec, ki je pristojen za odločanje o zahtevi, najprej preizkusiti, ali so izpolnjeni pogoji za uvedbo postopka na navedeni podlagi. Če so pogoji izpolnjeni, je potrebno ugotoviti ali je bila z dokončno odločbo kršena materialna določba zakona ali podzakonskega akta in to tudi zaradi očitno napačno ugotovljenega dejanskega stanja. Šele na podlagi teh ugotovitev je o zahtevi možno odločiti z upravno odločbo. Dejstvo je, da je vsak strokovni delavec zavoda, ki odloča o pravicah iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja dolžan dosledno spoštovati veljavne predpise, zato naj ne bi prišlo do neenake obravnave vloženi zahtev na že navedeni podlagi.

Pripravila:
Mojca Uhan
Vodja službe za matično
evidenco in prispevke

Boris Gačnik
Direktor sektorja za izvajanje
zavarovanja

Jadranka Briški
Višji sodelavec

